

<p>Засновники журналу: Білоцерківський національний аграрний університет ПВНЗ "Університет економіки і підприємництва" ПП "Інститут економіки, технологій і підприємства"</p> <p>Головний редактор: Даниленко А.С., д.е.н., проф., акад. НААНУ</p> <p>Заступник головного редактора: Стельмашук А.М., д.е.н., професор Капітанець С.В., к.п.н., доцент</p> <p>Редакційна рада: Варченко О.М., д.е.н., професор Капітанець Ю.О., к.е.н., доцент Малік М.Й., д.е.н., проф., академік НААНУ</p> <p>Редакційна колегія: Баланюк І.Ф., д.е.н., проф. Борщовецька В.Д., к.п.н. Івашук Н.Л., д.е.н., професор Качан Л.М., к.с.-г.н. Кузьмін О.Є., д.е.н., професор Паска І.М., д.е.н., професор Пупентейло П.Р., д.е.н., професор Сатир Л.М., д.е.н., професор Свиноус І.В., д.е.н., професор Семів Л.К., д.е.н., професор Шевчук Я.В., д.е.н. Шевчук Л.Т., д.е.н., професор Шуст О.А., д.е.н., професор</p> <p><i>Зарубіжні вчені:</i> Василь Симчера, д.е.н., професор (Росія) Мірослав Сватош, д.е.н., професор (Чехія) Станіслав Шидло, д.е.н., професор (Польща) Тетяна Вархолова, д.е.н., професор (Словаччина) Йозеф Оленські, д.е.н., професор (Польща)</p> <p>Наукові редактори: Джерелейко С.Д., к.е.н., доцент Кеменяш І.Г., к.е.н. Нянько В.М., к.е.н., доцент Сава А.П., к.е.н., с.н.с. Хома Д.М., к.е.н., доцент</p> <p>Редактор: Федоришина Л.М., д.е.н., доцент</p>	<h1>СТАЛИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ</h1> <p>Міжнародний науково-виробничий журнал</p> <h2>1 2019 (42)</h2>	
	Зміст	
	<u>Економіка та управління національним господарством</u>	
	Стельмашук А.М. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ РИНКУ АГРАРНОГО СТРАХУВАННЯ З ДЕРЖАВНОЮ ПІДТРИМКОЮ.....	5
	Свиноус І.В., Хомяк Н.В., Гаврик О.Ю. МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ТРАКТУВАННЯ ЗМІСТУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ КАТЕГОРІЙ «КОНКУРЕНЦІЯ» І «КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ».....	15
	Дашко І.М. ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ.....	22
	Гуда Н.Е. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЦІНОУТВОРЕННЯ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ.....	30
	Гонак І.М. СТВОРЕННЯ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ УКРАЇНИ ТА НАДАННЯ ЇЙ ТОМОСУ ПРО АВТОКЕФАЛІЮ: НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА ТА ЕКОНОМІЧНИЙ ЕФЕКТ.....	36
	<u>Світове господарство</u> <u>і міжнародні економічні відносини</u>	
	Молдован Е.С., Капітанець С.В. ОКРЕМІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ЗДІЙСНЕННЯ БЕЗМИТНОЇ ТОРГІВЛІ.....	44
	Король М.М., Говда В.-Є.В. ВПЛИВ ЗАСТОСУВАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСАД ПОВЕДІНКОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ.....	51
	Карась О.С. КЛАСТЕРНИЙ ПІДХІД ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА.....	59
	<u>Економіка та управління підприємствами</u>	
	Крисанов Д.Ф. СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ МОДЕРНІЗАЦІЄЮ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ ПОГЛИБЛЕННЯ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄС.....	65
Красностанова Н.Е., Привалова Н.В. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ УПРАВЛІНСЬКОГО СЕГМЕНТУ РИНКУ ПРАЦІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА МЕХАНІЗМ МОТИВАЦІЇ.....	75	
Ліснічук О.А., Копотун А.М. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ: СУЧАСНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	84	
Каткова Н.В., Циганова О.С. ФОРМУЛЮВАННЯ ДЕФІНІЦІЇ «СИСТЕМА КОНТРОЛІНГУ».....	91	
Сарай Н.І. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	97	
Мороз С.Г. ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	103	
Силенко О.М., Терьошина О.В. ГЕНЕРУВАННЯ ВЛАСНИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ.....	108	

<p>Свідоцтво про державну реєстрацію: серія KB № 16753-5327P від 10.06.2010 р.</p> <p>перереєстрацію: серія KB № 20300-10100 НР від 23.09.2013 р.</p> <p>Рекомендовано до друку Вченою радою Білоцерківського національного аграрного університету, протокол № 4 від 13 березня 2019 р.</p> <p>Затверджено Постановою Президії ВАК України від 22 грудня 2010 р. № 1-05/8 як наукове фахове видання України (економічні науки)</p> <p>Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 07.10.2015 № 1021 як наукове фахове видання України (економічні науки)</p> <p>Журнал входить до таких національних та міжнародних наукометричних баз реферування та індексування: Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського (www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe) Index Copernicus Journals Master List, Польща (http://journals.indexcopernicus.com/+_p24781498,3.htm)</p> <p>Матеріали журналу знаходяться у вільному доступі на сайті: www.unieper.km.ua</p> <p>Підписано до друку 18 березня 2019 р.</p> <p>Адреса редакції: 29016, м. Хмельницький, вул. Львівське шосе, 51/2 тел. (096) 01-09-709 www.unieper.km.ua sv.kapitanets@gmail.com</p> <p>Тираж 120 прим. Формат 70x108/16. Папір офсетний. Ум. друк арк. 20,1</p> <p>Віддруковано з готових діапозитивів в СМП «ТАЙП» вул. Чернівцька, 44 б, м. Тернопіль, 46000</p> <p>Усі права захищені. Передрук дозволяється лише зі згоди автора.</p> <p>©Білоцерківський національний аграрний університет © ПВНЗ “Університет економіки і підприємництва” © ПП “Інститут економіки, технологій і підприємництва”</p>	<p><u>Розвиток продуктивних сил, регіональна економіка, демографія, соціальна економіка і політика</u></p> <p>Голод А.П., Федоришина Л.М. СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО В'ІЗНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ..... 115</p> <p>Лісогор Л.С., Руденко Н.В. МОТИВАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРАЦІВНИКІВ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ЇХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ..... 121</p> <p>Гончаренко І.В., Богославська А.В., Михалко Г.М. СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНИЙ МАРКЕТИНГ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ..... 128</p> <p>Брич В.Я., Охота В.І., Гунько С.І. СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТУРИСТИЧНОЇ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ ІНДУСТРІЇ В РЕГІОНІ..... 133</p> <p>Тріпак М.М. СОЦІАЛІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНИХ ІНСТИТУЦІЙ ТА МОРАЛЬНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ..... 141</p> <p>Нечитайло У.П., Машіко К.С. МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ ЯК ФІНАНСОВИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ГІРСЬКИХ ГРОМАД... 147</p> <p>Оверчук В.А. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕДИКО-СОЦІАЛЬНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ НА ПРАЦЮ..... 157</p> <p>Папп Д.Д. СУЧАСНИЙ СТАН ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ ТА ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ НАСЕЛЕННЯ ЗАКАРПАТТЯ ТА НАПРЯМКИ ЇХ ФОРМУВАННЯ..... 164</p> <p><u>Економіка природокористування і екологія</u></p> <p>Дзядикевич Ю.В., Любезна І.В., Розум Р.І. НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ЗЕМЛЕУСТРОЮ В УКРАЇНІ..... 172</p> <p>Лазарєва О.В. ОЦІНКА СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ..... 178</p> <p><u>Інноваційно-інвестиційна діяльність</u></p> <p>Семів Л.К. СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У СВІТЛІ КОНЦЕПЦІЇ «ТРИКУТНИК ЗНАНЬ»..... 186</p> <p><u>Облік, аналіз і аудит</u></p> <p>Цебень Р.Л. СУЧАСНИЙ СТАН ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ..... 195</p> <p>Шульга С.В., Кушнір Є.О. СУТНІСТЬ ТА ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ..... 201</p> <p><u>Фінансово-кредитна система</u></p> <p>Силенко С.А. ВПЛИВ ПОДАТКОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ НА ЦІНОУТВОРЕННЯ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЮ ЕЛЕКТРИФІКОВАНИХ АВТОМОБІЛІВ..... 208</p>	
		Автори номера 217
		Хроніка подій. Повідомлення 223

<p>Founders of the journal: Bila Tserkva National Agrarian University Private Institution of Higher Education “University of Economics and Entrepreneurship” Private enterprise “Institute of Economics, Technologies and Entrepreneurship”</p> <p>Chief editor: Danylenko A.S., dr.econ.sc, prof., acad. of NAAS</p> <p>Deputy chief editor: Stelmashchuk A.M. dr.econ.sc., prof. Kapitanets S.V., cand.p.sc., assoc. prof.</p> <p>Editorial Council Varchenko O.M., dr.econ.sc., prof. Kapitanets Yu.O., cand.econ.sc., assoc. prof. Malik M.Y., dr.econ.sc., prof., acad. of NAAS</p> <p>Editorial Board: Balaniuk I.F., dr.econ.sc., prof. Borshchovetska V.D., cand.p.sc. Ivashchuk N.L., dr.econ.sc., prof. Kachan L.M., cand. of agric. sc. Kuzmin O.Ye., dr.econ.sc., prof. Paska I.M., dr. econ.sc., prof. Putsenteilo P.R., dr.econ.sc., prof. Satyr L.M., dr.econ.sc. Svynous I.V., dr.econ.sc., prof. Semiv L.K., dr.econ.sc., prof. Shevchuk Ya.V., dr.econ.sc. Shevchuk L.T., dr.econ.sc., prof. Shust O.A., dr.econ.sc.</p> <p>Foreign scientists Vasiliy Simchera, dr.econ.sc., prof. (Russia) Miroslav Svatosh, dr.econ.sc., prof. (Czechia) Stanislav Shydlo, dr.econ.sc., prof. (Poland) Tetiana Varkholova, dr.econ.sc., prof. (Slovakia) Jozef Olenski, dr.econ.sc., prof. (Poland)</p> <p>Scientific editors: Dzhereleiko S.D., cand.econ.sc., assoc. prof. Kemeniash I.H., cand.econ.sc. Nianko V.M., cand.econ.sc., assoc. prof. Sava A.P., cand.econ.sc., senior research fellow Khoma D.M., cand.econ.sc., assoc. prof.</p> <p>Editor: Fedoryshyna L.M., dr.econ.sc, assoc. prof.</p>	<h1 style="margin: 0;">SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF ECONOMY</h1> <p style="margin: 0;">International scientific and production journal</p> <h2 style="margin: 0; color: red; text-decoration: underline;">↑ 2019 (42)</h2>	
	Contents	
	<u>Economy and management of a national economy</u>	
	Stelmashchuk A.M. ORGANIZATIONAL AND METHODOLOGICAL BASES OF THE MARKET FORMATION OF AGRARIAN INSURANCE WITH STATE SUPPORT.....	5
	Svynous I.V., Khomiak N.V., Havryk A.Yu. METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE INTERPRETATION OF THE CONTENT OF SOCIAL AND ECONOMIC CATEGORIES “COMPETITION” AND “COMPETITIVENESS”	15
	Dashko I.M. PROBLEMS OF INCREASING THE COMPETITIVENESS OF UKRAINIAN INDUSTRIAL ENTERPRISES.....	22
	Huda N.E. STATE REGULATION AND PECULIARITIES OF PRICING IN THE AGRICULTURAL SECTOR OF UKRAINE.....	30
	Honak I.M. CREATION OF THE ORTHODOX CHURCH OF UKRAINE AND GIVING TOMOS OF THE AUTOCEPHALOUS TO IT: NATIONAL SECURITY AND ECONOMIC EFFECT	36
	<u>World economy and international economic relations</u>	
	Moldovan E.S., Kapitanets S.V. SOME ASPECTS OF INTERNATIONAL EXPERIENCE OF DUTY-FREE TRADE IMPLEMENTATION.....	44
	Korol M.M., Hovda V.-Ye.V. THE INFLUENCE OF THE APPLICATION OF THE MAIN CONCEPTS OF THE BEHAVIOUR ECONOMIC THEORY ON ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE LEADING COUNTRIES OF THE WORLD.....	51
	Karas O.S. CLUSTER APPROACH AS AN EFFICIENT MECHANISM DEVELOPMENT OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP.....	59
<u>Economy and enterprises management</u>		
Krysanov D.F. STRATEGIC MANAGEMENT OF MODERNIZATION OF ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF DEEPENING INTEGRATION OF UKRAINE TO THE EU.....	65	
Krasnostanova N.E., Pryvalova N.V. MODERN TRENDS IN DEVELOPMENT OF THE MANAGEMENT SEGMENT OF LABOUR MARKET AND THEIR IMPACT ON THE MOTIVATION MECHANISM.....	75	
Lisnichuk O.A., Kopotun A.M. THE ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF USING CRYPTOCURRENCIES ON THE ENTERPRISES: CONTEMPORARY EXPERIENCE AND PROSPECTS DEVELOPMENT.....	84	
Katkova N.V., Tsyganova O.S. FORMULATION OF THE DEFINITION “CONTROLLING SYSTEM”.....	91	
Sarai N.I. METHODOLOGICAL BASES OF ESTIMATION OF THE COMPETITIVE POTENTIAL OF ENTERPRISE.....	97	
Moroz S.H. RESEARCH OF REGULATORY POLICY IN THE FIELD OF DEVELOPMENT OF SMALL ENTREPRENEURSHIP..	103	

<p>The collection is recommended to the type by the Scientific Council of Bila Tserkva National Agrarian University, protocol № 4 from 03.03.2019</p> <p>Licence of government registration of printed mass media KB № 16753-5327P from 10.06.2010</p> <p>Re-registered: Licence of government registration of printed mass media KB № 20300-10100 HP from 23.09.2013</p> <p>Approved as a scientific professional editions of Ukraine (Resolution of the Presidium of the Higher Attestation Commission of Ukraine: № 1-05/8; issued 22.12.2010)</p> <p>by the Order of Ministry of Education and Science of Ukraine from 07.10.2015, No 1021 as scientific professional editions of Ukraine (economic sciences)</p> <p>ISSN 2308-1988 (Print) ISSN 2308-2011 (Online)</p> <p>Signed for printing 18.03.2019</p> <p>Address of the editorial: 29016, Khmelnytsky, str. Lviv highway, 51/2 tel. (096) 01-09-709 www.uniep.km.ua sv.kapitanets@gmail.com</p> <p>The journal is included in the following national and international scientometric databases of abstracting and indexing: <i>National Library of Ukraine named after V.I. Vernadsky</i> (www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe) <i>Index Copernicus Journals Master List, Poland</i> (http://journals.indexcopernicus.com/++p24781498,3.htm)</p> <p>Materials of the journal are freely available on the site: www.uniep.km.ua</p> <p>Format 70x108/16. Offset paper. Printing is offset. Con. print pages 20,1</p> <p>Circulation is 120 copies.</p> <p>It has been printed from ready slides in SMP «TYPE» str. Chernivetska, 44, Ternopil, 46000</p> <p>All the rights reserved Reprinting is permitted only with the consent of the author.</p> <p>©Bila Tserkva National Agrarian University ©PIHE "University of Economics and Entrepreneurship" ©PE "Institute of Economics, Technologies and Entrepreneurship"</p>	<p>Sylenko O.M., Teroshyna O.V. GENERATION OF OWN INVESTMENT RESOURCES OF FINANCIAL PROVISION OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF ENTERPRISES.....</p>	108
	<p><u>Development of productive forces, regional economics, the demography, social economics and politics</u></p> <p>Holod A.P., Fedoryshyna L.M. SOCIAL PROBLEMS OF THE ORGANIZATION OF INTERNATIONAL CROSS-BORDER TOURISM IN UKRAINE.....</p>	115
	<p>Lisogor L.S., Rudenko N.V. MOTIVATION OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF EMPLOYEES AS A FACTOR OF IMPROVING THEIR COMPETITIVENESS.....</p>	121
	<p>Honcharenko I.V., Bohoslavskaya A.V., Mykhalko H.M. SOCIALLY RESPONSIBLE MARKETING IN PROVIDING THE COMPETITIVENESS OF AGRICULTURAL TERRITORIES.....</p>	128
	<p>Brych V.Ya., Okhota V.I., Hunko S.I. STRATEGIC MANAGEMENT OF THE DEVELOPMENT OF THE TOURISM, HOTEL AND RESTAURANT INDUSTRY IN THE REGION.....</p>	133
	<p>Tripak M.M. SOCIALIZATION OF INCLUSIVE INSTITUTIONS AND MORALITY UNDER THE CONDITIONS OF THE GLOBAL ECONOMIC SYSTEM.....</p>	141
	<p>Mashiko K.S., Nechytailo U.P. LOCAL BUDGETS AS A FINANCIAL INSTRUMENT FOR DEVELOPMENT OF MOUNTAIN COMMUNITIES.....</p>	147
	<p>Overchuk V.A. IMPROVEMENT OF MEDICAL AND SOCIAL EXPERTISE IN THE CONTEXT OF PROVIDING THE RIGHT OF PERSONS WITH DISABILITY AT WORK.....</p>	157
	<p>Papp D.D. THE MODERN STATE OF ENVIRONMENTAL CONSCIOUSNESS AND ENVIRONMENTAL CULTURE OF THE POPULATION OF TRANS-CARPATIA AND DIRECTIONS OF THEIR FORMATION.....</p>	164
	<p><u>Environmental economics and ecology</u></p> <p>Dziadykevych Yu.V., Liubezna I.V., Rozum R.I. DIRECTIONS FOR IMPROVEMENT OF LAND MANAGEMENT AND LAND USE IN UKRAINE.....</p>	172
	<p>Lazarieva O.V. THE ASSESSMENT OF THE RURAL AREAS SUSTAINABLE DEVELOPMENT.....</p>	178
	<p><u>Innovation and investment activities</u></p> <p>Semiv L.K. SOCIAL RESPONSIBILITY IN THE LIGHT OF "KNOWLEDGE TRIANGLE" CONCEPT.....</p>	186
	<p><u>Accounting, analysis and audit</u></p> <p>Tseben R.L. CURRENT STATE OF TRANSFER PRICING AS AN INSTRUMENT FOR TAXATION OF ENTERPRISES IN UKRAINE.....</p>	195
	<p>Shulha S.V., Kushnir Ye.O. ESSENCE AND MAIN ELEMENTS OF PROFESSIONAL AUDIT ACTIVITY.....</p>	201
	<p><u>Financial and credit system</u></p> <p>Sylenko S.A. INFLUENCE OF TAX STIMULATION ON PRICING AND POPULARIZATION OF ELECTRIC VEHICLES....</p>	208
	<p>INFORMATION ABOUT THE AUTHORS.....</p>	217
<p>CHRONICLE OF EVENTS. MESSAGE.....</p>	223	

УДК 339.137.22
JEL Classification D 21, M 20

*Сарай Н.І.,
канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри економіки підприємств і корпорацій,
Тернопільський національний економічний університет*

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Постановка проблеми. Актуальність дослідження конкурентного потенціалу підприємства як важливої та методологічно продуктивної категорії сучасної економічної науки зумовлюється тим, що на сучасному етапі розвитку ринкових відносин в Україні, коли посилюється роль споживачів, зростає ризик і невизначеність умов функціонування підприємств, збільшується ступінь залежності від маркетингового середовища, посилюється конкурентна боротьба за ринки збуту товарів, особливого значення набуває проблема забезпечення конкурентоспроможності підприємств. З огляду на це, підприємства зосереджуються не на вивченні конкурентів, клієнтів, посередників, постачальників або оточуючого середовища, а на своїх внутрішніх можливостях, які унікальні й властиві тільки окремій фірмі, що і визначає наявність конкурентної переваги.

Таким чином, пошук конкурентної переваги при значній доступності ринків матеріальних ресурсів зводиться до володіння інформацією і знаннями. Тому в сучасних умовах першочергового значення набуває розроблення та обґрунтування теоретичних, методологічних і методичних засад оцінки конкурентного потенціалу підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження теоретичних та практичних основ вивчення конкурентного потенціалу підприємства знайшли своє відображення в численних працях закордонних та вітчизняних учених Л.В. Балабанової, С.В. Близнюка, В.О. Василенка, В.А. Гайдука, Т.О. Загорної, М.І. Іванової, І.Г. Кадируса, І.М. Кирчатої, С.В. Ковальчука, А.І. Лужецького, В.В. Матвєєва, М. Портера, С.І. Савчука, А.О. Старостіної, О.С. Федоніна, Р.А. Фатхутдінова, З.Є. Шершньової, М. Щербаня та низки інших.

Зокрема, А.І. Лужецький у своїх дослідженнях зауважує, що конкурентний потенціал є новою і перспективною економічною категорією, але єдиного розуміння і поняття в сучасній літературі не існує, хоча певний теоретичний фундамент для конкурентного потенціалу щодо суміжних понять (ринковий потенціал, стратегічний потенціал, маркетинговий потенціал, виробничий потенціал, економічний потенціал тощо) вже закладений давно і отримує тенденцію швидкого розвитку [6, с. 126].

Цікавою є думка вченої Л.В. Балабанової, котра вперше розглянула у своїх працях поняття конкурентний потенціал. Дану категорію авторка розуміла як «сукупність наявних конкурентних переваг і маркетингових можливостей фірми, що мають здатність при сприятливому маркетинговому кліматі трансформуватися в конкурентні переваги підприємства, забезпечуючи йому стійку конкурентну позицію на ринку» [1, с. 18].

Разом з цим вивчення й аналіз опублікованих за даною проблематикою праць дозволили зробити висновок про те, що питання методологічних засад оцінки конкурентного потенціалу підприємства трактуються неоднозначно, недостатньо розроблені як у науковому, так і в організаційно-практичному аспектах та потребують подальшого дослідження.

При написанні даної статті було використано праці авторів, які торкалися зазначеного кола питань, досліджено різні підходи до визначення категорії «конкурентний потенціал підприємства», визначено основні передумови його досягнення, обґрунтовано основні методи оцінки конкурентного потенціалу підприємства та визначено систему індикаторів (критеріїв), які можуть розглядатися як ключові показники конкурентоспроможності та охоплюють найбільш важливі аспекти визначення рівня та ефективності використання потенціалу підприємства.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є розробка теоретичних, методологічних положень і практичних рекомендацій щодо визначення категорії «конкурентний потенціал підприємства», обґрунтування основних методів оцінки конкурентного потенціалу та визначення послідовності проведення оцінки конкурентного потенціалу підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема оцінки та ефективного використання конкурентного потенціалу підприємства за останнє десятиліття в Україні стала однією з найбільш обговорюваних, вона є досить актуальною. З огляду на це існує необхідність її всебічного дослідження. Конкурентний потенціал підприємства є одним з головних чинників, який визначає успіх ринкової діяльності товаровиробників.

Варто звернути увагу на дослідження Т.О. Загорної, котра розглядає поняття «конкурентний потенціал торгової марки» та визначає його як «сукупність можливостей підприємства використовувати функціональні і емоційні властивості торгової марки з метою посилення переваг в конкурентній боротьбі» [2, с. 5].

Ми погоджуємося з трактуванням Л.В. Балабанової, що конкурентний потенціал – це сукупність зовнішніх і внутрішніх стосовно до конкурентного середовища можливостей підприємства, реалізація яких створює конкурентні переваги і забезпечує стійку конкурентну позицію на ринку [1, с. 34].

На нашу думку, найбільш повним та глибоким є визначення поняття «конкурентний потенціал», запропоноване І.М. Кирчатою [5, с. 65]. Авторка вважає, що конкурентний потенціал – це систематизований комплекс взаємоузгоджених можливостей і ресурсів внутрішнього середовища підприємства, який забезпечує отримання конкурентних переваг в умовах змінюваного зовнішнього середовища та обмежених ресурсів, сприяє досягненню поставлених конкурентних цілей та при раціональному використанні забезпечує підприємству високий конкурентний статус.

Узагальнюючи визначення конкурентного потенціалу підприємства, запропоновані різними вченими, відзначимо такі його особливості:

- конкурентний потенціал характеризує не внутрішні наявні та потенційні можливості підприємства, а визначається порівнянням із конкурентом, тобто є відносним поняттям (залежно від конкретного конкурента рівень конкурентоспроможності може бути різним);
- він є комплексним поняттям, оскільки відображає взаємодію всіх елементів, з яких він складається (виробничий, фінансовий, інноваційний, інформаційний, людський потенціал тощо);
- рівень конкурентоспроможності потенціалу підприємства визначається конкурентоспроможністю його складових та взаємозв'язками між ними.

Конкурентний потенціал підприємства об'єднує одночасно три рівні зв'язків і відносин:

1) конкурентний потенціал відображає минуле, тобто сукупність властивостей, накопичених системою в процесі її становлення і таких, що зумовлюють можливість до її функціонування і розвитку, можна відзначити, що він фактично набуває значення поняття «ресурс»;

2) конкурентний потенціал характеризує рівень практичного вживання і використання наявних можливостей. Це забезпечує розмежування реалізованих і нереалізованих можливостей, тобто частково накладається на поняття «резерв»;

3) конкурентний потенціал орієнтується на розвиток (на майбутнє). Будучи єдністю стійкого і змінного станів, конкурентний потенціал містить елементи майбутнього розвитку підприємства.

Діяльність підприємства здійснюється під впливом зовнішнього і внутрішнього середовища, тому аналіз формування конкурентного потенціалу дозволяє виявити резерви його збільшення як всередині, так і зовні.

Для визначення необхідної методичної бази оцінки конкурентного потенціалу підприємств різного типу та масштабу необхідно розглянути характеристики кожного методу з точки зору аналітичної інформації, підходів до її обробки, прийнятих критеріїв аналізу, засобу інтерпретації результатів.

У науковій літературі зустрічаємо різні класифікаційні характеристики методів оцінки конкурентного потенціалу підприємства. Однак найбільш обґрунтованою вважаємо класифікацію, запропоновану В.В. Матвеевим (табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація методів оцінки конкурентного потенціалу підприємства

Класифікаційна ознака	Методи оцінки конкурентного потенціалу підприємства
1. За напрямком формування інформаційної бази	- критеріальні; - експертні.
2. За способом відображення кінцевих результатів	- графічні; - математичні; - логістичні.
3. За можливістю розробки управлінських рішень	- одномоментні; - стратегічні;
4. За способом оцінки	- індикаторні; - матричні.

Джерело: складено автором на основі [7].

Розглянемо детальніше зазначені у таблиці 1 методи.

За напрямком формування інформаційної бази науковці виділяють критеріальні та експертні методи оцінки.

Критеріальні методи характеризуються тим, що інформаційна база аналізу формується на основі звітної або планової документації підприємства. При цьому використовуються як абсолютні (натуральні, умовно-натуральні, трудові, вартісні), так і відносні показники (такі, як рентабельність

виробництва, фондівддача). За належного інформаційного забезпечення ці методи є найточнішими, оскільки вихідні дані для розрахунків детерміновані. Їх застосування пов'язано з великим обсягом розрахунків, підготовки та обробки значних обсягів інформації, а тому використання цих методів доцільне на підприємствах масового та крупносерійного виробництва або при великих масштабах виробництва.

Експертні методи прості у використанні, оскільки не потребують збирання повної інформації про конкурентів і базуються на стохастичних даних за оцінкою експертів. Проте перевага таких методів є водночас і їхнім недоліком тому, що суб'єктивізм експертів може спотворювати результати оцінки, і тоді вони не забезпечуватимуть високої точності аналізу, але з великою вірогідністю дозволять оцінити стан підприємства одиничного виробництва або невеликого бізнесу. Ці методи широко використовуються для аналізу можливостей конкурентів, оскільки, на відміну від аналізу власного підприємства, за багатьма позиціями інформаційної бази отримати потрібну інформацію законним шляхом неможливо.

За способом відображення кінцевих результатів виокремлюють графічні, математичні та логістичні методи оцінки.

Графічні методи забезпечують найвищий рівень сприйняття кінцевих результатів оцінки, інтерпретованих у графічних об'єктах (рисунок, графіках, діаграмах тощо). Така інтерпретація результатів доцільна при узагальненні результатів аналізу, наприклад, у резюме інвестиційного проекту, але в обов'язковому порядку вимагає наведення відповідних розрахунків та логічних висновків. Крім того, графічні методи аналізу не завжди забезпечують необхідну точність, оскільки функції, які відображують реальні економічні процеси, лише апроксимують фактично існуючу залежність.

Математичні методи базуються на певних алгоритмах розрахунку показників, містять моделювання за факторами виробництва та реалізації продукції. Обсяги аналітичної роботи та складність розрахунків здебільшого залежать від кількості врахованих факторів багатofакторної моделі та від того, чи є ця модель динамічною. Перевага цієї групи методів у тому, що в залежності від типу та масштабів виробництва можна обрати доцільний рівень складності аналізу. Ці методи надають достатню точність розрахунків, але потребують створення керованої бази даних та дають найкращу віддачу при умові застосування обчислювальної техніки за ретельно об'ґрунтованого програмного забезпечення.

Логістичні методи є алгоритмізованими методами оцінки, які базуються на логічних припущеннях. Дана група методів забезпечує отримання швидкого результату без великих витрат. Застосування цих методів дають позитивні результати, коли процеси важко піддаються моделюванню, або показники не підлягають формалізації.

За можливістю розробки управлінських рішень існують одномоментні та стратегічні методи оцінки.

Одномоментні методи – це, по суті, статичні методи, тому що оцінюють тільки фактичний стан справ без урахування впливу минулих періодів, не забезпечуючи можливості розроблення заходів на перспективу. Результати аналізу за даною групою методів надають можливість приймати оперативні рішення щодо тактичних завдань функціонування та розвитку підприємства, але не забезпечують потреб перспективного планування.

Методи стратегічного аналізу зазвичай базуються на створенні динамічних моделей процесів. Ці методи уможливають не лише оцінку стану конкурентного потенціалу підприємства на конкретну дату, а й розроблення стратегічних заходів з поліпшення цього потенціалу.

За способом оцінки виділяють індикаторні та матричні методи.

Індикаторні методи найбільш сучасні та розповсюджені в сучасних умовах ринкових трансформацій. Вони ґрунтуються на використанні системи індикаторів, за допомогою яких проводиться оцінка конкурентного потенціалу підприємства (фірми) та національної економіки в цілому. Під індикатором розуміють сукупність характеристик, які дають змогу у формалізованому вигляді описати стан параметрів того чи іншого об'єкта, що досліджується, і на цій підставі сформулювати рекомендації з підвищення результативності функціонування об'єкта. Кожен індикатор своєю чергою розпадається на низку показників, які відображають стан окремих елементів досліджуваного об'єкта.

Матричні методи дозволяють підходити до аналізу найбільш системно, упорядковуючи як складові елементи системи, так і взаємозв'язки між ними. Зв'язки і елементи можуть розглядатися у статичній або динамічній. Використовуючи матричні методи, управлінці мають змогу оцінити рівень конкурентного потенціалу не тільки свого підприємства, а й найближчих конкурентів, що допомагає розробити стратегію поведінки на ринку.

Науковець Іванова М.І. окрім вищезазначених методів оцінки конкурентного потенціалу підприємства виокремлює контролінг [3, с. 190]. На нашу думку, цей метод є доцільним в даному контексті, адже його суть полягає в комплексній системі управління підприємством. А це включає в

себе управлінський облік, облік і аналіз витрат з метою контролю всіх статей витрат, всіх підрозділів і всіх складових виробленої продукції або наданих послуг, а також їх наступне планування.

Контролінг складається з методів аналізу точки беззбитковості, бенчмаркінгу, вартісного аналізу, портфельного аналізу, АВС-аналізу, XYZ-аналізу та методу визначення прогнозних показників [3, с. 192]. Дамо коротку характеристику кожного з них.

Аналіз точки беззбитковості є основним аспектом управління постійними і змінними витратами та обсягом реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг). Бенчмаркінг – це систематична діяльність, спрямована на пошук, оцінку і навчання на кращих прикладах, незалежно від їхнього розміру, сфери бізнесу і географічного положення. Вартісний аналіз розглядається як один з найдієвіших інструментів зниження собівартості продукції, зокрема витрат на сировину та матеріали. В процесі аналізу досліджуються усі характеристики продукту, статті калькуляції на предмет виявлення резервів зниження собівартості. На основі результатів портфельного аналізу приймаються рішення щодо додаткових інвестицій в окремі виробничі програми, реінвестицій чи дезінвестицій, а також визначається стратегія управління ризиками в розрізі кожної із стратегічних бізнес-одиниць.

АВС-аналіз можна використовувати для пошуку резервів зниження собівартості в розрізі окремих центрів затрат, інвестиційних проектів чи видів продукції. Окрім цього, даний метод придатний для оптимізації портфеля продукції, виробництвом та реалізацією якої займається підприємство, максимізації обсягів реалізації продукції тощо. XYZ-аналіз є функціонально-організаційною формою оптимізації абсолютної величини та структури затрат підприємства, що передбачає технологію обґрунтування управлінських рішень щодо оптимізації абсолютної величини затрат підприємства шляхом виявлення та ідентифікації резервів їх зменшення.

Узагальнивши досвід вітчизняних та зарубіжних вчених і практиків [1, 2, 5, 6, 8], можна використовувати наступну послідовність проведення оцінки конкурентного потенціалу:

1. Визначення мети оцінки конкурентного потенціалу підприємства.
2. Вибір групи підприємств-конкурентів з урахуванням можливостей отримання необхідної первинної інформації для цілей оцінки.
3. Визначення груп ключових показників конкурентного потенціалу, які підлягають оцінюванню (групування доцільно здійснювати за складовими потенціалу підприємства, а саме: показники маркетингового потенціалу, виробничого, фінансового, інноваційного, кадрового, організаційної структури управління тощо).
4. Збір та обробка економічної інформації. Для проведення аналізу необхідна інформація за певний термін, що характеризує конкурентний потенціал і результати діяльності підприємств, які функціонують приблизно в однакових умовах і є конкурентами.
5. Розрахунок одиничних, групових, інтегральних показників конкурентного потенціалу для кожного підприємства.
6. Порівняльна оцінка конкурентного потенціалу підприємства: проводиться порівняльний аналіз по кожному компоненту конкурентного потенціалу по всій сукупності розглянутих підприємств і досліджується динаміка компонентів конкурентного потенціалу підприємства по роках. Розраховуються (у відсотках) відхилення для кожного підприємства від середнього значення відповідного компонента конкурентного потенціалу по колу підприємств. Підприємствам виставляються бали по кожному компоненту конкурентного потенціалу в порядку їх зростання і визначається загальний бал для конкурентного потенціалу.
7. Обґрунтування висновку про рівень конкурентного потенціалу об'єкта оцінки та розробка заходів, спрямованих на поліпшення або утримання конкурентних позицій.

Розрахунок інтегральних показників – відносних переваг щодо кожної з груп факторів (складових конкурентного потенціалу) доцільно проводити методом порівняльного аналізу з підприємством-лідером ринку, «еталонним» підприємством, чи підприємством-конкурентом. Як правило, такі розрахунки проводяться на основі даних щодо результатів фінансово-господарської діяльності підприємств-конкурентів за певний період часу, результатів маркетингових досліджень становища цих підприємств на ринку та даних оцінки факторів, які визначають можливість підприємств-конкурентів щодо вибору та реалізації конкурентних стратегій.

Комплексний характер поняття конкурентного потенціалу обумовлює необхідність обґрунтування системи індикаторів (критеріїв), які можуть розглядатися як ключові показники конкурентоспроможності та охоплювати найбільш важливі аспекти визначення рівня та ефективності використання потенціалу підприємства.

У ролі індикаторів науковці пропонують використовувати такі показники та характеристики [7, 8]: конкурентоспроможність продукції; якість, надійність продукції; відмітні властивості товарів; імідж підприємства; відносна частка ринку; рівень витрат; методи продажів; рентабельність реалізації; темп зростання виручки від реалізації; фінансові коефіцієнти; ефективність використання ресурсного потенціалу; темпи зростання вартості підприємства; ефективність реклами і способів стимулювання збуту; компетенція та досвід персоналу; рівень плинності кадрового складу; показники екологічності виробництва; ефективність обслуговування тощо.

Висновки з проведеного дослідження. Конкурентоспроможність продукції є вагомим критерієм доцільності виходу підприємства на ринок, умовою ефективного здійснення господарських операцій та складовою вибору засобів і методів виробничої діяльності. Забезпечення високої конкурентоспроможності продукції можливе лише при якнайповнішому використанні конкурентного потенціалу підприємства та є запорукою його комерційного успіху. Узагальнююча оцінка конкурентного потенціалу підприємства дозволяє охопити всі основні процеси, що протікають у різних функціональних сферах його внутрішнього середовища. У результаті забезпечується системний погляд на підприємство, що дозволяє виявити всі сильні й слабкі сторони, а також розробити в подальшому комплексну методичку оцінки можливостей довгострокового перспективного розвитку підприємства.

Література

1. Балабанова Л. В., Холод В. В. Маркетингове управління конкурентоспроможністю підприємств: стратегічний підхід: монографія. Донецьк: ДонДУЕТ, 2006. 294 с.
2. Загорна Т. О. Управління конкурентним потенціалом торговельної марки: автореф. дис. ... канд. екон. наук. Донецьк: ДонДУЕТ, 2005. 19 с.
3. Іванова М. І., Маркус О. Е. Порівняльна характеристика методів оцінки конкурентоспроможності. *Економічний простір*. 2011. № 48/2. С. 189–196.
4. Кадирус І. Г. Конкурентоспроможність підприємства та фактори, що на неї впливають. *Ефективна економіка*. 2014. № 5. С. 24–28.
5. Кирчата І. М., Поясник Г. В. Управління конкурентоспроможністю підприємства в глобальному середовищі: монографія. Харків: ХНАДУ, 2009. 160 с.
6. Лужецький А. І. Ідентифікація поняття «конкурентний потенціал підприємства» та підходи до його управління. *Інноваційна економіка*. 2013. № 8 [46]. С. 125–128.
7. Матвеев В. В. Методи оцінки конкурентного потенціалу підприємства. *Ефективна економіка*. 2013. № 12. С. 123–129.
8. Федонін О. С., Рєпіна І. М., Олексюк О. І. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2003. 316 с.

References

1. Balabanova, L.V. and Kholod, V.V. (2006), *Marketing management of enterprise competitiveness: a strategic approach*, monograph, Don DUET, Donetsk, Ukraine, 294 p.
2. Zahorna, T.O. (2005), "Managing of the competitive brand potential", Thesis abstract for Cand. Sc. (Econ.), Don DUET, Donetsk, Ukraine, 19 p.
3. Ivanova, M.I. and Markus, A.E. (2011), "Comparative characteristic of methods for assessing competitiveness", *Ekonomichnyy prostir*, no. 48/2, pp. 189-196.
4. Kadyrus, I.H. (2014), "Competitiveness of the enterprise and factors influencing it", *Efektivna ekonomika*, no. 5, pp. 24-28.
5. Kyrchata, I.M. and Poyasnyk, H.V. (2009), *Upravlinnia konkurentospromozhnosti pidpriemstva v hlobalnomu seredovyshchi* [Managing the competitiveness of an enterprise in a global environment], monograph, KhNADU, Kharkiv, Ukraine, 160 p.
6. Luzhetskyi, A.I. (2013), "Identification of the concept of "competitive potential of the enterprise" and approaches to its management", *Innovatsiina ekonomika*, no. 8(46), pp. 125-128.
7. Matvieiev, V.V. (2013), "Methods of estimation of the competitive potential of the enterprise", *Efektivna ekonomika*, no. 12, pp. 123-129.
8. Fedonin, O.S., Riepina, I.M. and Oleksiuk, O.I. (2003), *Potentsial pidpriemstva: formuvannia ta otsinka* [Enterprise potential: formation and evaluation], tutorial, KNEU, Kyiv, Ukraine, 316 p.

Сарай Н.І. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Мета. Розробка теоретичних, методологічних положень і практичних рекомендацій щодо визначення категорії «конкурентний потенціал підприємства», обґрунтування основних методів оцінки конкурентного потенціалу та визначення послідовності проведення оцінки конкурентного потенціалу підприємства.

Методика дослідження. Теоретичною і методологічною основою дослідження є положення сучасної економічної теорії, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених щодо вивчення категорії «конкурентний потенціал підприємства». Для досягнення поставленої мети було використано такі загальнонаукові методи дослідження: системно-структурного й термінологічного аналізу – для впорядкування понятійно-термінологічного апарату щодо економічного змісту категорії «конкурентний потенціал підприємства»; групування, порівняння і теоретичного узагальнення – для класифікації методів оцінки конкурентного потенціалу підприємства та послідовності її проведення; індукції та дедукції – для визначення системи індикаторів конкурентного потенціалу підприємства; абстрактно-логічний – для теоретичного узагальнення і формулювання висновків.

Результати. Обґрунтовано економічну суть категорії «конкурентний потенціал підприємства». Визначено класифікацію методів оцінки конкурентного потенціалу підприємства. Запропоновано послідовність проведення оцінки конкурентного потенціалу підприємства. Визначено перелік індикаторів (критеріїв), які можуть розглядатися

як ключові показники конкурентоспроможності та охоплювати найбільш важливі аспекти визначення рівня та ефективності використання потенціалу підприємства.

Наукова новизна. Узагальнено теоретико-методологічні дослідження щодо визначення категорії «конкурентний потенціал підприємства», запропоновано класифікацію методів оцінки конкурентного потенціалу підприємства за рядом класифікаційних ознак, обґрунтовано різні методичні підходи щодо його оцінки та сформовано перелік індикаторів для визначення ефективності використання конкурентного потенціалу підприємства.

Практична значущість. Запропоновано рекомендації, якими визначено умови забезпечення ефективного використання конкурентного потенціалу підприємства, зокрема: комплексна взаємодія всіх елементів, з яких він складається (виробничий, фінансовий, інноваційний, інформаційний, людський потенціал тощо); використання основних методів оцінки конкурентного потенціалу та визначення послідовності її проведення на вітчизняних підприємствах; використання системи індикаторів конкурентного потенціалу підприємства.

Ключові слова: конкурентний потенціал, конкурентоспроможність продукції, конкурентоспроможність підприємства, методи оцінки, система показників, індикатори.

Sarai N.I. METHODOLOGICAL BASES OF ESTIMATION OF THE COMPETITIVE POTENTIAL OF ENTERPRISE

Purpose. The aim of the article is development of theoretical, methodological and practical recommendations for the definition of the category of "competitive potential of the enterprise", substantiation of the basic methods of estimation of the competitive potential and determination of the sequence of conducting an assessment of the competitive potential of the enterprise.

Methodology of research. The theoretical and methodological basis of the research is the principles of modern economic theory, scientific works of domestic and foreign scientists regarding the study of the category of "competitive potential of the enterprise". To achieve this purpose we used general scientific methods of research such as system-structural and terminological analysis – for studying conceptual-terminology apparatus of the category of "competitive potential of the enterprise"; grouping, comparison and theoretical generalization – for the classification of methods for assessing the competitive potential of the enterprise and the sequence of its implementation; induction and deduction – to determine the system of indicators of the competitive potential of the enterprise; abstract and logical – for theoretical generalization and formulation conclusions.

Findings. The economic essence of the category "Competitive potential of the enterprise" is substantiated. The classification of methods for assessing the competitive potential of the enterprise is determined. The sequence of evaluation of the competitive potential of the enterprise is offered. The list of indicators (criteria) that can be considered as key indicators of competitiveness is defined and covers the most important aspects of determining the level and efficiency of using the potential of the enterprise.

Originality. Theoretical and methodological researches on the definition category «competitive potential of the enterprise» are generalized, the classification of methods for assessing of competitive potential of the enterprise is proposed. The list of indicators to determine the effectiveness of using the competitive potential of the enterprise is formed.

Practical value. The recommendations, which determine the conditions for ensuring the effective use of the competitive potential of the enterprise, are proposed, in particular: complex interaction of all elements of the competitive potential (production potential, financial potential, innovation potential, information potential, human potential, etc.); use of the basic methods of assessing the competitive potential and determining the sequence of its conduct at domestic enterprises; use of the system of indicators of the competitive potential of the enterprise.

Key words: competitive potential, competitiveness of products, enterprise competitiveness, methods of evaluation, system of indicators, indicators.

Сарай Н.И. МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОЦЕНКИ КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРЕДПРИЯТИЯ

Цель. Разработка теоретических основ и практических рекомендаций по определению категории «конкурентный потенциал предприятия», обоснование основных методов оценки конкурентного потенциала, а также определение последовательности проведения конкурентного потенциала предприятия.

Методика исследования. Теоретической и методологической основой исследования являются тезисы современной экономической теории, научные труды отечественных и зарубежных учёных касательно изучения категории «конкурентный потенциал предприятия». Для достижения поставленной цели были использованы такие общенаучные методы исследования: системно-структурного и терминологического анализа – для исследования понятийно- терминологического аппарата экономического содержания категории «конкурентный потенциал предприятия»; группирования, сравнения и теоретического обобщения – для классификации методов оценки конкурентного потенциала предприятия и последовательности её проведения; индукции и дедукции – для определения системы индикаторов конкурентного потенциала предприятия; абстрактно-логический – для теоретического обобщения и формулирования выводов.

Результаты. Обоснована экономическая сущность категории «конкурентный потенциал предприятия». Определена классификация методов оценки конкурентного потенциала предприятия. Предложена последовательность проведения оценки конкурентного потенциала предприятия. Определён перечень индикаторов (критериев), которые могут рассматриваться как ключевые показатели конкурентоспособности и охватывать наиболее важные аспекты определения уровня и эффективности использования потенциала предприятия.

Научная новизна. Обобщены теоретико-методологические исследования относительно определения категории «конкурентный потенциал предприятия», предложена классификация методов оценки конкурентного потенциала предприятия за рядом классификационных признаков, обоснованы различные методические

подходы касательно его оценки и сформирован перечень индикаторов для определения эффективности использования конкурентного потенциала предприятия.

Практическая значимость. Предложены рекомендации, которые определяют условия обеспечения эффективного использования конкурентного потенциала предприятия, в частности: комплексное взаимодействие всех составляющих элементов (производственный, финансовый, инновационный, информационный, человеческий потенциал); использование основных методов оценки конкурентного потенциала и определение последовательности её проведения на отечественных предприятиях; использование системы индикаторов конкурентного потенциала предприятия.

Ключевые слова: конкурентный потенциал, конкурентоспособность продукции, конкурентоспособность предприятия, методы оценки, система показателей, индикаторы.